

TOTUUDENETSIJÄ JA SOTA

RR syyskuu 1970 nro 7

Aloittaessani näitä pätkiäni kaksitoista vuotta sitten pyrin niiden avulla lähempään kosketukseen Tietäjän lukijoiden kanssa. Tuntui siltä kuin olisin istunut ystäväpiirin keskellä ja kuin minua olisi pyydetty ja kehoitettu puhumaan suoraan ja peittelemättä, mitä sydämessäni liikkui. Elin vuosikausia tässä onnellisessa mielentilassa. Uskoin, että lukijani mielihyvällä kerran kuukaudessa kuuntelivat, mitä „toimittajalla” oli sanomista; kuvittelin heidän olevan yhtä tyytyväisiä minuun kuin minä olin heihin. Sainhan silloin tällöin suullisia ja kirjallisia todistuksia siitä, että pätkäni olivat mieluista sielunravintoa.

Tuli sitten maailmansota, joka vähitellen muutti näitä ihanteellisia olosuhteita. Koetin edelleen olla puheissani avomielinen, mutta avomielisyys kävi yhä vaikeammaksi, kuta mahdottomampi – ulkonaisista syistä – oli kosketella rehellisesti niitä päivän kysymyksiä, jotka sydäntä polttivat. Oli varsinkin yksi asia, joka tuotti minulle tuskaa. Niistä niukoista tiedonannoista päättäen, mitkä Tietäjän toimitukselle ulkomailta saapuivat, olivat Teosofisen Seuran johtavat auktoriteetit asettuneet sotakysymyksessä jyrkästi englantilaiselle kannalle, tuomiten saksalaiset ihmiskunnan vihollisiksi sekä edistyksen ja vapauden vastustajiksi. En puhu siitä ennustuksesta, että englantilaiset liittolaisineen tulisivat sodassa voittamaan. Semmoistahan saattoi ennustaa puolueeton, jopa saksalainenkin. Itsehän olin Tietäjässä syksyllä 1914 julkaissut muutamia omia kokeilujani kamariennustuksessa. Ja samana syksynä 1914 kuulin eräältä tšekäläiseltä antroposofilta, että tohtori Steiner Saksassa oli sanonut Saksan kyllä tulevan sodassa häviämään, mutta henkisesti paljon voittamaan tappiotaan. Englantilaisten teosofien ennustukset semmoisinaan osuivat siis oikeaan, eikä minulla ollut mitään niitä vastaan väitettävänä.

Sydäntäni kirveli vain se, että saksalaiset leimattiin moraalisesti niin ala-arvoisiksi.

Minun olisi tietysti tehnyt mieli julkaista Tietäjässä näitä englantilaisia lausuntoja, ja perästäpäin kuulin moitteita siitä, etten ollut saattanut Tietäjän lukijain (ja samalla Suomen T. S:n jäsenten) tietoon, mitä T. S:n johtavat henkilöt päivän kysymyksistä olivat tuumineet. Mutta kuinka sen omantuntoni edessä olisin voinut tehdä? Jos olisin julkaissut englantilaisten salatieteilijäin liittolaisystävällisiä lausuntoja, olisin puolueettomana välttämättä myös tahtonut ainakin itse kirjoittaa jotakin saksalaisten puolustukseksi. Sillä puolueeton olin, puolueeton tunsin koko sydämestäni olevani. En mitenkään voinut uskoa sodan siunauksiin. Minusta tuntui, että ihmiskunta äkkiä oli syössyt satoja vuosia taaksepäin kehityksessä ja että kauan kestäisi, ennenkuin sodan tuottamat haavat saataisiin parannetuiksi. Ei pahalla hyvää synny! Kurjuutta, raakuutta, itsekkyyttä, hirmuvaltaa ja moraalittomuutta seuraisi maailmansotaa – ei mitään muuta, niin minusta tuntui. Sen tähden olisin hehkuvin sanoin tahtonut protesteerata sotaa hyväksyvää kantaa vastaan, ja hehkuvin sanoin olisin tahtonut näyttää, kuinka onnetonta ja kunniatonta kaikki sodankäynti oli.

Teinhän sitä luennoissani, kokouksissa ja Tietäjässäkin silloin tällöin niin paljon kuin luulin voivani sitä tehdä viemättä ja sekoittamatta teosofista työtä ja liikettä suoranaiseen politiikkaan. Mutta ylen varovainen piti minun olla, jollen tahtonut vahingoittaa Teosofista Seuraa, sillä sodan alusta lähtien olin venäläisten santarmien valvonnan alaisena. Olihan Suomi pakosta liittolaisten puolella. Saksa oli Suomen vihollinen. Liittolaisystävällisiä kirjoituksia olisin hyvinkin saanut julkaista Tietäjässä, mutta en omia vastaväitteitäni. Mitä niin ollen saatoin tehdä? Pidin parempana kokonaan vaieta. „Puhuminen on hopeata, mutta vaikeaminen on kultaa”. Kun en saanut puolustaa saksalaisia, en puolueettomana sallinut niitä vastaan hyökättävän.

Täten syntyi ensimmäinen väärinymmärrys minun ja ainakin joidenkuiden T. S:n jäsenten välillä, enkä kyennyt mitään tekemään sen poistamiseksi.

Ihmiselle itselleenkin on vahingoksi, jos hän on pakotettu sulkemaan sydämeensä, mistä hänen suunsa haluaisi puhua, – sitä enemmän, kuta avomielisempi hän on luonteeltaan. Pelkään, että katkeruuden vedet alkoivat huuhtoa sieluani.

Tuli sitten punainen vallankumous meillä Suomessa ja kaikki ne ikävät tapahtumat Teosofisessa Seurassamme, jotka vallankumousta ovat seuranneet. Olin ennen uskonut, että teosofinen uranaukaisijatyöni oli voittanut minulle sijan kaikkien meikäläisten teosofien sydämissä; olin luottanut siihen, että kaikki poikkeuksia pitäisivät työtäni edelleen yhtä tärkeänä Teosofiselle Seuralle ja teosofisen liikkeen menestykselle kuin ennenkin. Oli melkoinen nöyryytys minulle nähdä, että niin ei ollut laita. Olin ajatellut liian suurta itsestäni. Silminnähtävästi oli teosofeja, jotka pitivät työtäni ja vaikutustani jollei suorastaan vahingollisena, ainakin tarpeettomana ja mitättömänä.

Kaikki tämä oli omiansa vaikeuttamaan ja estämään vilpittöntä esiintymistäni näissä toimittajan pätkissä. Ääneni oli omista korvissani käynyt käheäksi ja rumaksi, kiusaaja kuiskasi alituisesti: „Mitä sinä turhia kirjoittelet! Tuskin kukaan sinua enää uskoo.”

Ja niin nämä „pätkät” tilapäisistä ponnistuksista huolimatta jäivät yhä enemmän vaille sitä persoonallista leimaa, sitä intiimiä sävyä, joka alkuaan kangasti mieleeni niiden varsinaisena tarkoituksena.

Ehkä niin on ollut hyväkin. Ehkä siitä on ollut oppimista – molemmin puolin...

*

Olen saapunut merkilliseen käännekohtaan elämässäni. Voin melkein sanoa Hamletin tavalla: „Ollako vai eikö olla, siinä pul-

ma”. Kyseenalaista tuntuu todella olevan, voinko edelleen jatkaa tätä teosofis-okkultista työtäni Suomessa vai onko minun siirryttävä muille markkinoille, – kyseenalaista sekä aineellisessa että henkisessä suhteessa. Pystyykö aineellisesti katsoen työni minua elättämään sillä arvokkaalla tavalla, minkä pitäisi kuulua kulttuuriryöntekijälle, joka – ehkä suurimman – osan päivätyöstään jo on suorittanut? Tarvitaanko henkisesti katsoen Suomessa meistä, joka ikuisen elämän asioissa seisoo omilla jaloillaan ja jonka välityksellä henkimaailmalla on oma, muista riippumaton sanoma sanottavanaan?

Jos ei näihin kysymyksiin voida vastata myöntävästi, silloin olen kuin „mauri, joka on tehtävänsä tehnyt ja saa mennä”.

Tietäjä, Toimittajalta, 1920, 8 – 10